

Валютын ханш, түүнд нөлөөлөх хүчин зүйлс

Улаанбаатар хот
2020 оны 10 дугаар сар

Агуулга

1. Валютын ханшийн тухай ойлголт
2. МУ-ын валютын зах зээлийн онцлог, нөлөөлөгч хүчин зүйлүүд
3. Валютын зах зээлийн хэтийн төлөв, хүлээгдэж буй сорилт

Валютын ханшийн тухай ойлголт

Валютын ханшийн дэглэм, бодлого

Ханшийн дэглэмийн сонголт:

ᠬᠠᠨᠰᠢᠶᠢᠨ ᠳᠡᠭᠯᠡᠮᠢᠶᠢᠨ ᠰᠣᠩᠭᠣᠯᠲᠤ

Валютын ханшийн дэглэм, бодлого

Ханшийн дэглэмийн сонголт:

- **Тогтмол валютын ханш**, **Чөлөөтэй валютын урсгал**, **Бие даасан мөнгөний бодлогыг** нэг дор хэрэгжүүлвэл санхүүгийн хямралд хүргэдэг гэж үздэг. Тухайлбал:
 - Мексикийн Песо хямрал (1994-95)
 - 1997 оны Азийн санхүүгийн хямрал (1997-98)
 - Аргентины санхүүгийн хямрал (2001-02)

МУ-ын валютын зах зээлийн онцлог,
нөлөөлөгч хүчин зүйлүүд

МУ-ЫН ВАЛЮТЫН ХАНШИЙН ДЭГЛЭМ

Төвбанк /Монголбанк/-ны тухай хуулийн 22.2 дугаар заалтад:

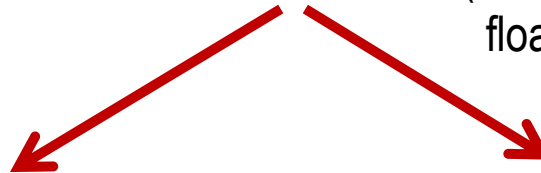
Монголбанк гадаад валюттай харьцах төгрөгийн ханшийн бодлогыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэхдээ **ханш нь чөлөөтэй бөгөөд бодитой байх**, төгрөгийн тогтвортой байдал болон үндэсний эдийн засгийн тэнцвэртэй хөгжлийг хангах зарчмыг баримтална.

Annual Report on Exchange Arrangements and Exchange Restrictions (2015, IMF)

МОНГОЛ УЛС

FLOATING (Уян хатан, **NOT** Free floating)

Тодорхой ханшийн түвшинг зорилт болгохгүй байх

Бодлогын оролцоо зөвхөн огцом хэлбэлзлийг бууруулахад чиглэнэ.

Валютын ханшийг тодорхойлогч хүчин зүйлс

Экспортын орлого

- Нийт экспортын 90 хувь уул уурхай бүтээгдэхүүн –төрөлжөөгүй
- Бусад салбар: Өрсөлдөх чадвар?
- Урсгал шилжүүлэг

ГШХО, санхүүгийн урсгал

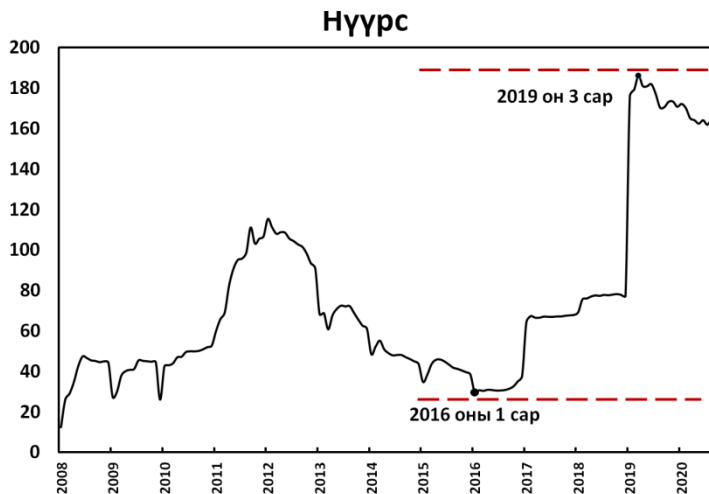
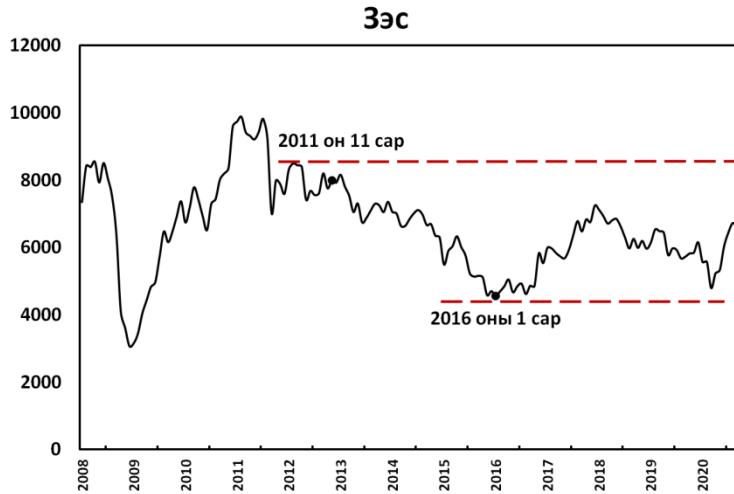
- Уул уурхайн төсөл
- Гадаад зах зээлээс авах хувийн болон улсын секторын зээл
- Гадаадын хөрөнгө оруулалттай бизнес

ᠮᠤᠩᠭᠡᠯᠡᠭᠡᠨ
ᠬᠠᠨᠰᠢᠶᠢᠭᠡᠨ
ᠲᠣᠳᠣᠷᠬᠣᠶᠢᠯᠣᠭᠢᠬᠡ
ᠬᠦᠴᠢᠨ
ᠵᠢᠢᠯᠤᠰ

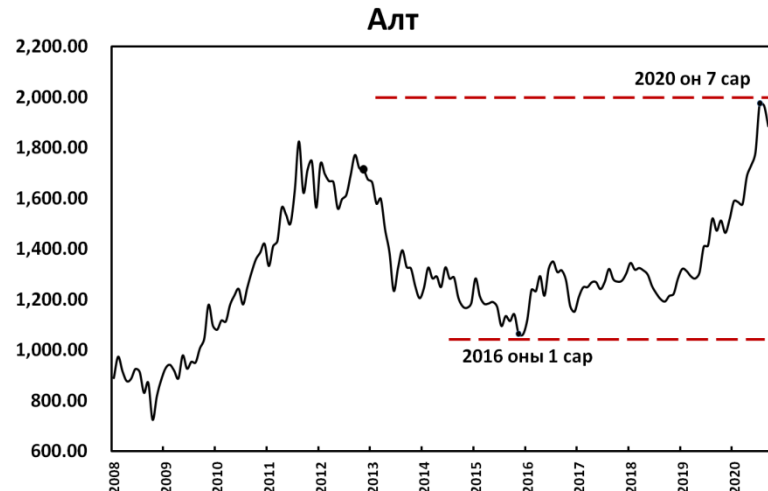

Түүхий эдийн үнэ

ᠮᠠᠨᠠᠨᠢ ᠪᠠᠨᠠᠭ

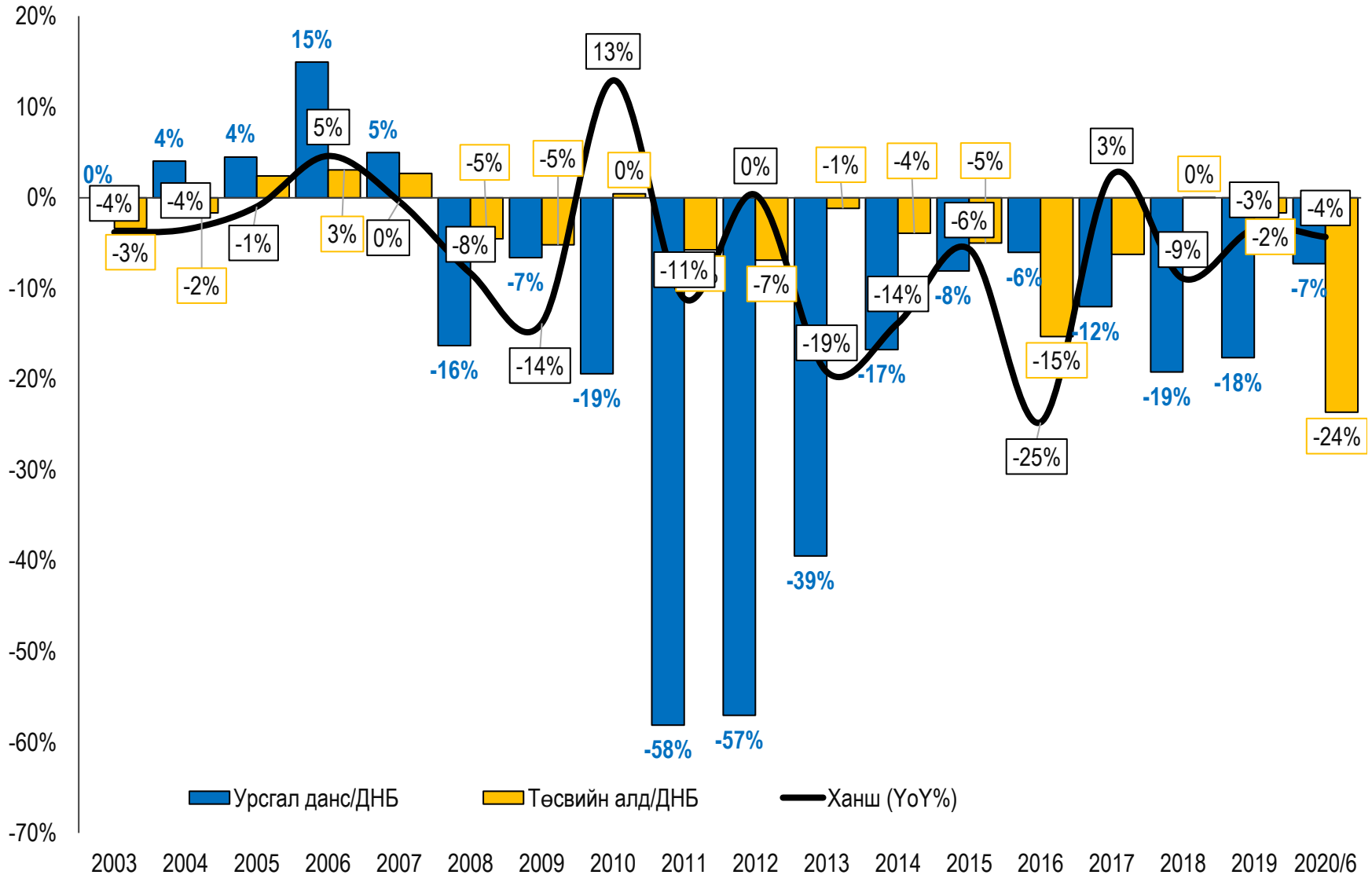

- Дэлхийн зах зээл дэх эрдэс, түүхий эдийн үнэ 2011-2012 онд хамгийн өндөр түвшинд хүрсэн.
- 2013 оноос эхлэн түүхий эдийн үнэ буурч, эхэлснээр гадаад секторт учрах дарамт ихэссэн.
- 2019 оноос нүүрс, алтны үнэ өссөн байна.

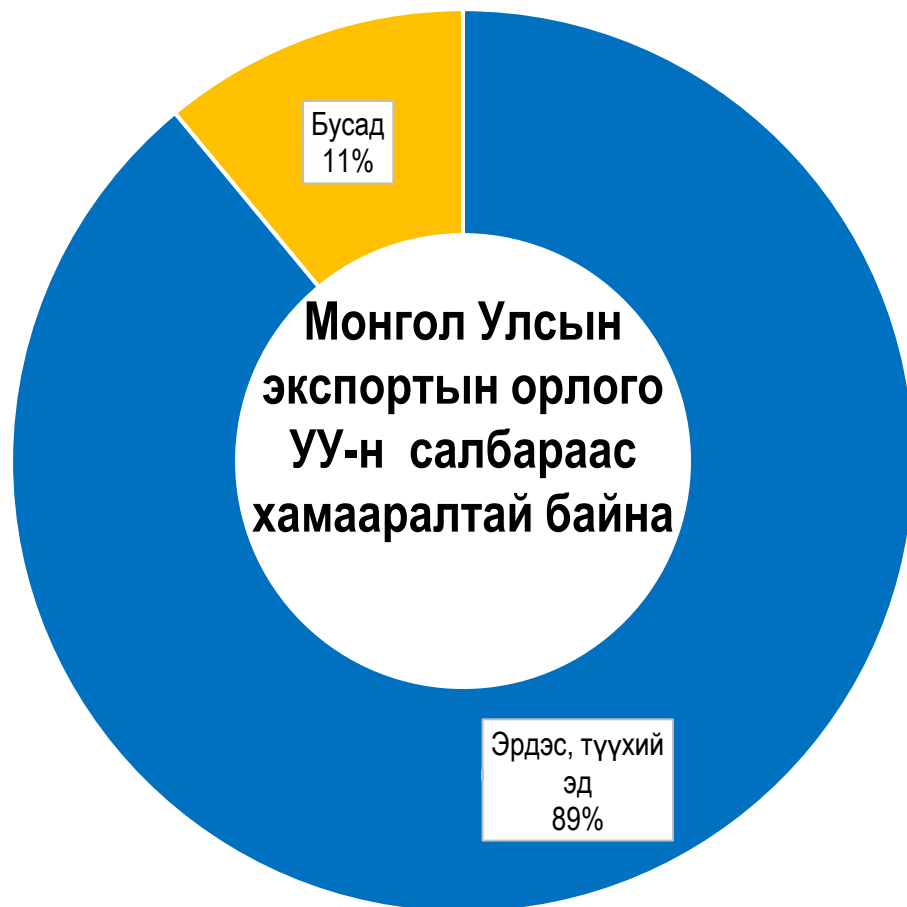
Урсгал данс ба ханшийн өөрчлөлт

Урсгал данс ба ханшийн өөрчлөлт

Экспорт 2019 онд: \$7,620 сая

Чулуун нүүрс	40%
Зэсийн баяжмал	24%
Төмрийн хүдэр	8%
Боловсруулаагүй нефть	5%
Алт	5%
Жонш; лейцит; нефелин	3%
Цайрын хvdэр ба баяжмал	2%
Молибдены хүдэр, баяжмал.	1%

Импорт 2019 онд: \$6,128 сая

Экспорт, импортын бүтэц

Экспортын гол нэр төрлийн барааны бүтэц, сая ам.доллар

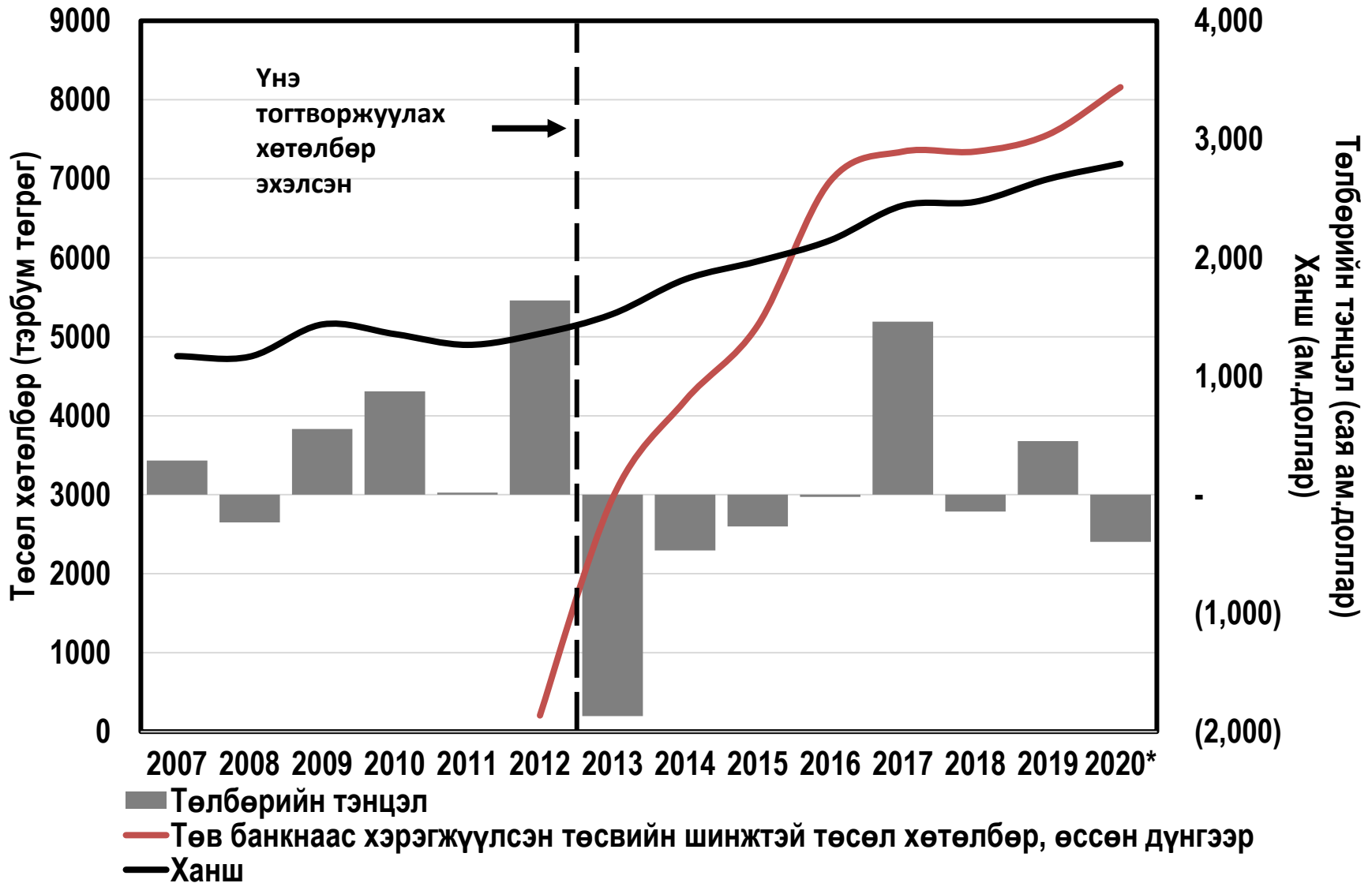
	2018		2019		Өөрчлөлт	
	Дүн	%	Дүн	%	Дүн	%
Нүүрс (мян.т)	2,803	40%	3,079	40%	276	10%
Зэсийн баяжмал(мян.т)	2,012	29%	1,796	24%	(216)	-11%
Төмрийн хүдэр, баяжмал, пирит (мян.т)	342	5%	577	8%	234	69%
Боловсруулаагүй болон хагас боловсруулсан алт(тн)	144	2%	418	5%	274	190%
Боловсруулаагүй нефть (мян.барр)	392	6%	367	5%	(25)	-6%
Нийт	7,012	100%	7,620	100%	608	9%

Импортын гол нэр төрлийн барааны бүтэц, сая ам.доллар

	2018		2019		Өөрчлөлт	
	Дүн	%	Дүн	%	Дүн	%
Дизель түлш (мян.т)	577	10%	669	11%	93	16%
Ачааны тэрэг (ш)	284	5%	421	7%	137	48%
Хөнгөн тэрэг (ш)	408	7%	419	7%	11	3%
Автобензин (мян.тн)	309	5%	327	5%	19	6%
Бульдозер, авто хусуур,индүүдэгч, тэгшлэгч,экскаватор (ш)	133	2%	186	3%	53	40%
Нийт	5,875	100%	6,127	100%	252	4%

Валютын ханшид нөлөөлсөн хүчин зүйлс

Төлбөрийн тэнцэл (сая ам.доллар)

Валютын ханшид нөлөөлсөн хүчин зүйл

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ
ᠪᠠᠨᠭ

Валютын ханшид нөлөөлсөн хүчин зүйл

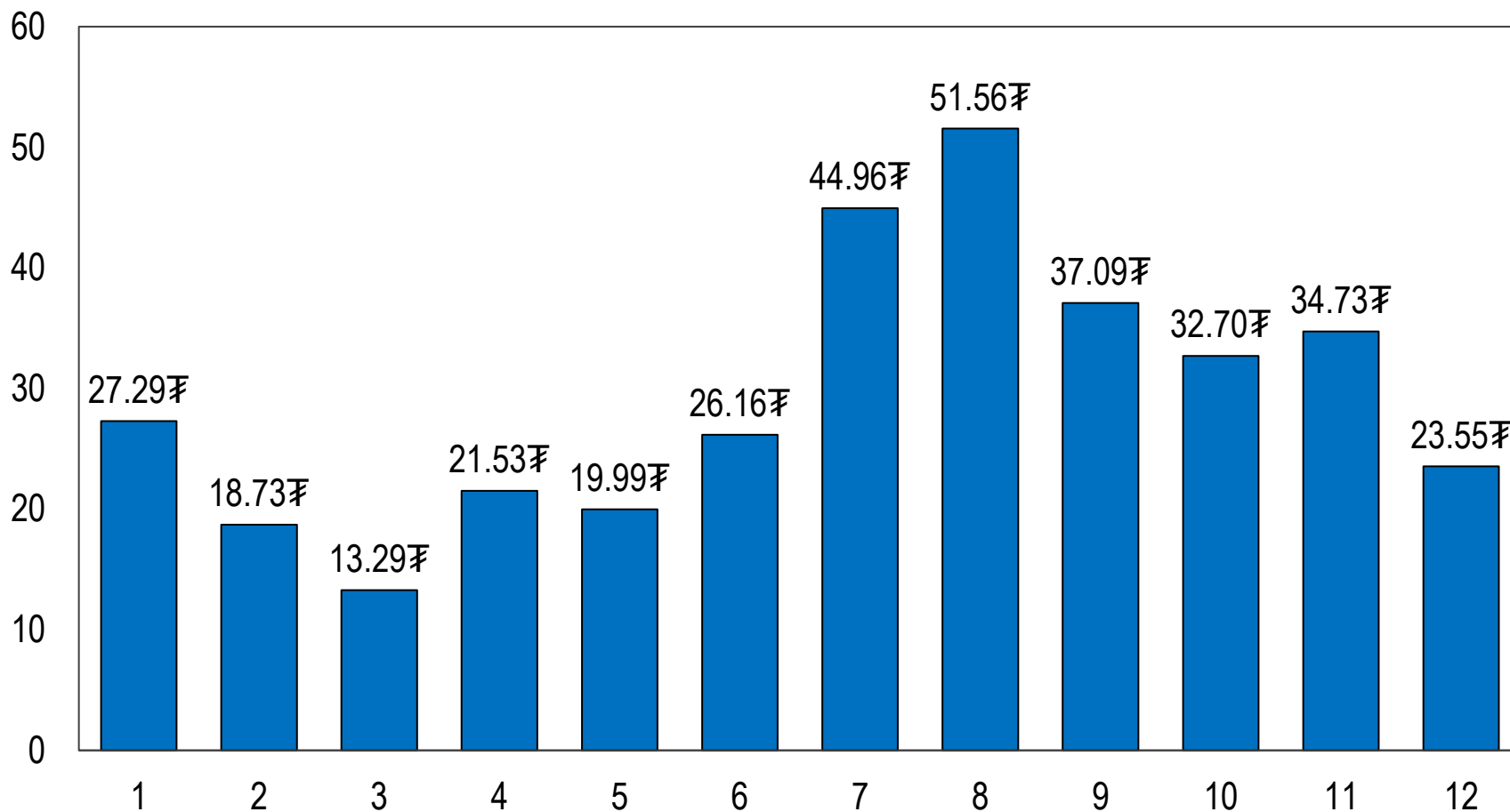

ᠮᠣᠩᠭᠡᠯᠠᠭᠤᠨ
ᠪᠠᠨᠠᠭ

Валютын ханшид улирлын нөлөө өндөр

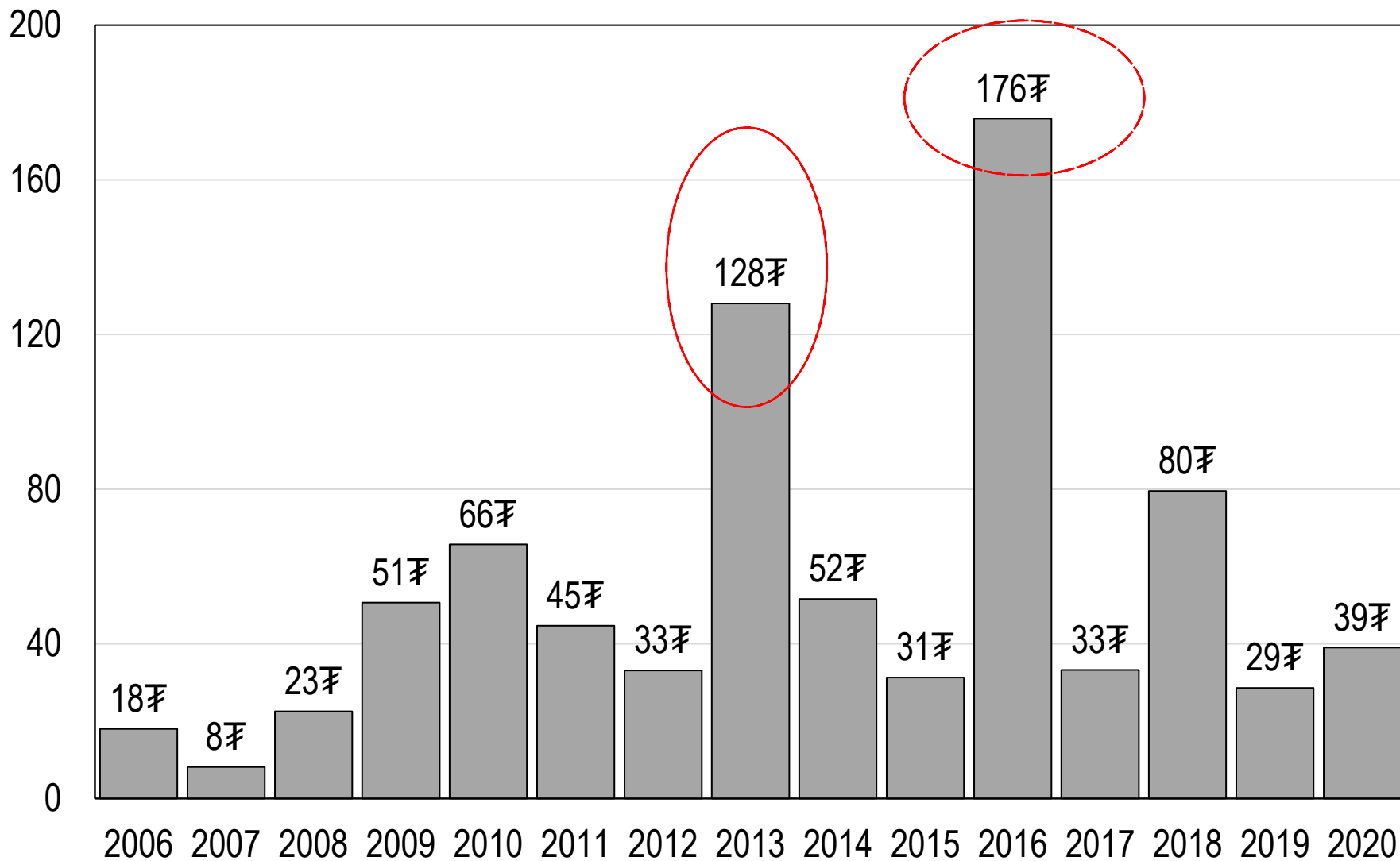
Төгрөгийн ам.доллартай харьцах ханшийн хэлбэлзэл, сараар
(2013-2019 оны дундаж)

МОНГОЛЫН УЛСЫН БАНК

Валютын ханшийн хэлбэлзэл

Төгрөгийн ам.доллартай харьцах ханшийн өөрчлөлт

Т?гр?гийн ам.доллартай харьцах ханш 1 болон т??нээс дээш хувиар с
Т?гр?гийн ам.доллартай харьцах ханш 1 болон т??нээс дээш хувиар ч

Он/сар	1-р сар	2-р сар	3-р сар	1-р улирал	4-р сар	5-р сар	6-р сар	2-р улирал	7-р сар	8-р сар	9-р сар	3-р улирал	10-р сар	11-р сар	12-р сар	4-р улирал	Тухайн оны сарын хамгийн их ?с?лт	Тухайн оны сарын дундаж ?с?лт
2010	13.2 ↑0.9%	-8.3 ↓-0.6%	-80.7 ↓-5.6%	-75.7 -5.2%	5.4 ↑0.4%	12.4 ↑0.9%	-16.2 ↓-1.2%	1.6 0.1%	-12.4 ↓-0.9%	-54.5 ↓-4.0%	23.8 ↑1.8%	-43.1 -3.1%	-40.1 ↓-3.0%	-38.8 ↓-3.0%	10.5 ↑0.8%	-68.4 -5.2%	23.8 ↑1.8%	-15.5 ↓-1.1%
2011	-11.7 ↓-0.9%	9.0 ↑0.7%	-59.2 ↓-4.7%	-61.9 -4.9%	63.2 ↑5.3%	-13.1 ↓-1.0%	13.3 ↑1.1%	63.4 5.3%	-7.4 ↓-0.6%	-2.6 ↓-0.2%	37.0 ↑3.0%	27.0 2.1%	12.0 ↑0.9%	43.2 ↑3.3%	55.5 ↑4.1%	110.7 8.6%	63.2 ↑5.3%	11.6 ↑0.9%
2012	-30.1 ↓-2.2%	-33.2 ↓-2.4%	-14.3 ↓-1.1%	-77.6 -5.6%	-2.0 ↓-0.2%	-0.8 ↓-0.1%	26.2 ↑2.0%	23.4 1.8%	6.9 ↑0.5%	32.9 ↑2.4%	12.5 ↑0.9%	52.2 3.9%	2.8 ↑0.2%	0.0 ↑0.0%	-5.2 ↓-0.4%	-2.4 -0.2%	32.9 ↑2.4%	-0.4 ↓0.0%
2013	0.5 ↑0.0%	9.6 ↑0.7%	8.2 ↑0.6%	18.2 1.3%	25.8 ↑1.8%	6.1 ↑0.4%	4.0 ↑0.3%	35.9 2.5%	53.4 ↑3.7%	117.4 ↑7.8%	38.5 ↑2.4%	209.3 14.5%	60.8 ↑3.7%	25.4 ↑1.5%	-82.4 ↓-4.7%	3.9 0.2%	117.4 ↑7.8%	22.3 ↑1.5%
2014	63.9 ↑3.8%	29.2 ↑1.7%	29.6 ↑1.7%	122.7 7.4%	14.2 ↑0.8%	22.5 ↑1.3%	7.1 ↑0.4%	43.7 2.5%	45.2 ↑2.5%	-59.9 ↓-3.2%	29.9 ↑1.6%	15.2 0.8%	21.4 ↑1.2%	32.8 ↑1.8%	-6.7 ↓-0.4%	47.5 2.6%	63.9 ↑3.8%	19.1 ↑1.1%
2015	56.3 ↑3.0%	29.7 ↑1.5%	10.2 ↑0.5%	96.3 5.1%	-24.3 ↓-1.2%	-53.1 ↓-2.7%	56.2 ↑2.9%	-21.1 -1.1%	21.5 ↑1.1%	6.4 ↑0.3%	5.3 ↑0.3%	33.3 1.7%	-5.2 ↓-0.3%	3.2 ↑0.2%	0.7 ↑0.0%	-1.3 -0.1%	56.3 ↑3.0%	8.9 ↑0.5%
2016	15.9 ↑0.8%	21.1 ↑1.0%	16.4 ↑0.8%	53.4 2.7%	-37.1 ↓-1.8%	-23.3 ↓-1.2%	-6.3 ↓-0.3%	-66.7 -3.3%	90.8 ↑4.6%	146.6 ↑7.1%	67.7 ↑3.0%	305.1 15.4%	86.9 ↑3.8%	92.4 ↑3.9%	22.9 ↑0.9%	202.2 8.8%	146.6 ↑7.1%	41.2 ↑1.9%
2017	-30.1 ↓-1.2%	11.4 ↑0.5%	-23.4 ↓-0.9%	-42.1 -1.7%	-28.0 ↓-1.1%	-21.5 ↓-0.9%	-48.1 ↓-2.0%	-97.6 -4.0%	95.1 ↑4.0%	-14.9 ↓-0.6%	34.4 ↑1.4%	114.6 4.9%	-8.3 ↓-0.3%	-12.6 ↓-0.5%	-16.4 ↓-0.7%	-37.3 -1.5%	95.1 ↑4.0%	-5.2 ↓-0.2%
2018	-9.4 ↓-0.4%	-23.5 ↓-1.0%	-1.5 ↓-0.1%	-34.4 -1.4%	10.1 ↑0.4%	6.9 ↑0.3%	53.0 ↑2.2%	70.1 2.9%	0.4 ↑0.0%	9.7 ↑0.4%	79.1 ↑3.2%	89.3 3.6%	12.3 ↑0.5%	62.6 ↑2.4%	16.7 ↑0.6%	91.6 3.6%	79.1 ↑3.2%	18.0 ↑0.7%
2019	-15.0 ↓-0.6%	6.6 ↑0.3%	-3.8 ↓-0.1%	-12.2 -0.5%	11.3 ↑0.4%	6.6 ↑0.2%	8.4 ↑0.3%	26.3 1.0%	8.2 ↑0.3%	6.0 ↑0.2%	-4.8 ↓-0.2%	9.4 0.4%	34.0 ↑1.3%	14.0 ↑0.5%	19.1 ↑0.7%	67.1 2.5%	34.0 ↑1.3%	7.6 ↑0.3%
2020	17.2 ↑0.6%	11.1 ↑0.4%	15.0 ↑0.5%	43.4 1.6%	11.2 ↑0.4%	17.1 ↑0.6%	17.9 ↑0.6%	46.2 1.7%	20.8 ↑0.7%	8.2 ↑0.3%	1.5 ↑0.1%	30.6 1.1%					20.8 ↑0.7%	13.3 ↑0.5%
Тухайн сарын хамгийн их	63.9 ↑3.8%	29.7 ↑1.7%	29.6 ↑1.7%	122.7 7.4%	63.2 ↑5.3%	22.5 ↑1.3%	56.2 ↑2.9%	70.1 5.3%	95.1 ↑4.6%	146.6 ↑7.8%	79.1 ↑3.2%	305.1 15.4%	86.9 ↑3.8%	92.4 ↑3.9%	55.5 ↑4.1%	202.2 8.8%	305.1 15.4%	
Тухайн сарын дундаж ?с?лт	6.4 ↑0.4%	5.7 ↑0.3%	-9.4 ↓-0.8%	2.7 -0.1%	4.5 ↑0.5%	-3.7 ↓-0.2%	10.5 ↑0.6%	11.4 0.9%	29.3 ↑1.5%	17.8 ↑1.0%	29.5 ↑1.6%	76.6 4.1%	17.7 ↑0.8%	22.2 ↑1.0%	1.5 ↑0.1%	41.4 1.9%		32.3 1.7%
Тухайн сарын хамгийн бага	-30.1 ↓-2.2%	-33.2 ↓-2.4%	-80.7 ↓-5.6%	-77.6 -5.6%	-37.1 ↓-1.8%	-53.1 ↓-2.7%	-48.1 ↓-2.0%	-97.6 -4.0%	-12.4 ↓-0.9%	-59.9 ↓-4.0%	-4.8 ↓-0.2%	-43.1 -3.1%	-40.1 ↓-3.0%	-38.8 ↓-3.0%	-82.4 ↓-4.7%	-68.4 -5.2%		

Валютын зах зээлийн хэтийн төлөв,
хүлээгдэж буй сорилт

Валютын зах зээлийн төлөв: Гадаад

- ХНБ 2018 онд бодлогын хүүгээ 4 удаа өсгөсөн бол 2019 онд 3 удаа бууруулав.
- АНУ, Хятадын хоорондын худалдааны маргаанаас шалтгаалан тодорхой бус байдал өндөр болов.
- Хятадын эдийн засгийн өсөлт удаашрах, улмаар түүхий эдийн эрэлт буурах магадлалтай. Энэ нь Монгол Улсад хэрхэн нөлөөлөх вэ?
- Ковид-19 цар тахлын үргэлжлэх хугацаа, нөлөөлөл.

Валютын зах зээлийн төлөв: Дотоод

- Экспорт 2020 оны 1 дүгээр улирлаас 3 дахин нэмэгдэж, төлбөрийн тэнцлийн алдагдал 2020 оны 7 дугаар сард өмнөх сараас 300 сая ам.доллараар сайжирсан.
- Ковид-19 цар тахлын эсрэг олон улсын байгууллагуудаас 300 сая ам.долларын тусламж, дэмжлэгийг Монгол Улсад олгов.
- Монголбанкны зүгээс валютын захад оны эхнээс цэвэр дүнгээр 0.8 тэрбум ам.долларыг худалдсан байна.
- Монгол Улсын гадаад өр, төлөгдөх бондын тухайд Монгол Улсын Засгийн газраас 600 сая ам.долларын бонд гаргаж, валютын эх үүсвэр орж ирэхээр бэлтгэл ажлыг хангаад байна.
- ФАТФ-ын хяналтын буюу саарал жагсаалтаас гарахаар эерэг хүлээлттэй байгаа.

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа

Bank of Mongolia

Baga toiruu-3, 15160 Ulaanbaatar 46, Mongolia

Tel: +976-11-323391 Fax: +976-11-322850

<http://www.mongolbank.mn>